

A közigazgatási jog alanyai

2020. Április 1.

A közigazgatási jog alanyai

- Bevezetés – szervezeti jog
- A jogalanyok
- Polgári jogi jogalanyok
- A közjog alanyai
- A közjogi jogi személy
- Az állam, mint jogalany
- A hatáskör

A jogalanyiság

- Szervezeti jogi alapfogalom

A közigazgatás szervezeti joga

- áttekinthető közigazgatási szervezetet és működési rendet biztosít
- szabályozza a közigazgatási szervek
- + formáit
- + belső felépítési rendjét és
- + külső kapcsolati rendjét

A jogalanyok

- Kinek, kiknek a magatartását szabályozza a jog?

Jogági sajátosságok:

- Kinek, kiknek a magatartását szabályozza a közigazgatási jog?

Nincs egységes jogalanyiség fogalom.

A jogalanyok

Cél: a közigazgatási jog alanyainak a megismertetése

Közigazgatási jogi jogalanyiség

Polgári jogi jogalanyiség

Polgári jogi jogalanyok

Jogalany: akinek jogai – és kötelezettségei – lehetnek (vannak)

Minden ember jogképes. - Magyarország Alaptörvénye XV. cikk (1) bekezdés

„AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.” - Magyarország Alaptörvénye I. cikk (1) bekezdés

„Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.” -

Magyarország Alaptörvénye I. cikk (2) bekezdés

Polgári jogi jogalanyok

1. Az ember. Az ember, mint jogalany ➡ **természetes személy**

„Minden ember jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.” – Ptk. 2:1.
§ (1) bek. – az ember: természetes személy

2. A szervezet, mint jogalany.

„A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.” -
Magyarország Alaptörvénye XV. cikk (4) bekezdés

Polgári jogi jogalanyok – a szervezet

A szervezet

1. Jogi személy
2. Jogi személyiség nélküli szervezet

Polgári jogi jogalanyok – a jogi személy

A jogi személy

- „A jogi személy jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.
- A jogi személy jogképessége kiterjed minden olyan jogra és kötelezettségre, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet.” Ptk. 3:1. § (1) és (2) bek.

Polgári jogi jogalanyok – a jogi személy

A jogi személy

- törvényben meghatározott típusban
- törvény által nem tiltott tevékenység folytatására és cél elérése érdekében alapítható és működtethető

Rendelkezik:

- saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviseletét ellátó szervezettel. - Ptk. 3:1. § (4) és (5) bek.

Szervezet Szerv

A közjog alanyai

Polgári jogi jogalanyiség és közjogi jogalanyiség

Polgári jogi jogalany (Ptk.)

Közjogi jogalany (közigazgatási jogalany)

A közjog alanyai

Jogalany (ember vagy szervezet)

jogai/kötelezettségei vannak

Jogokat szerzhet/kötelezettségeket vállalhat

cselekvőképes (ember)

vagy Szervezet

A közjog alanyai

Szervezet

1. Jogi személy

Jogképessége kiterjed minden olyan jogra és kötelezettségre, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet = Képes jogokat szerezni és kötelezettségeket vállalni. (Ptk.)

2. Jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet

Akkor képes jogokat szerezni és kötelezettségeket vállalni, ha jogszabály így rendelkezik = polgári jogi jogalanyisággal ruházza fel.

A közjog alanyai

Polgári jogi jogalanyiség = az adott személy a polgári jog szerinti jogok és kötelezettségek alanya. (Ptk.)

Közjogi jogalanyiség - jogokat és kötelezettségeket keletkeztethetnek **közjogi jogi normák**.

Eltér a polgári jogi jogalanyiségtól. → Egy közigazgatási szerv a közjog alanya – pl. döntéseket hoz vagy döntéseket hajt végre – de nem biztos, hogy köthet polgár jogi szerződést.

A közjog alanyai

Közjogi jogalanyiság

- közjogi jogi norma hozza létre

- a jogalanynak közjogi jogai és kötelezettségei lehetnek = a közjogi cselekvés képessége.

Közjogi cselekvés = közhatalom gyakorlása: a jogszabállyal **felhatalmazott** személy vagy szervezet az állam nevében olyan döntéseket hoz, amellyel közfeladatok ellátása érdekében egyoldalúan más jogalanyok jogi helyzetét érintő döntéseket hoz.

A **felhatalmazás** egyben cselekvési kötelezettség is.

A jogszabály által meghatározott cselekvési jogosultság (**felhatalmazás**) a hatáskör.

A hatáskör gyakorlója közjogi személy: lehet szerv vagy szervezet.

A közjogi jogi személy

A közjogi jogi személy:

A kifejezést a pozitív jog nem ismeri (lásd Ptk.: jogi személy fogalma),

Fogalma:

Olyan,

- (közjogi) jogi személyiséggel rendelkező jogalany, amely részt vesz a közhatalom gyakorlásában,
- jogszabály hatáskört állapít meg számára, amely
- hatáskör birtokában más jogalanyok jogi helyzetét érintő döntéseket hozhat.

A közjogi jogi személy

A közjogi jogi személy:

Az a szerv, amelyet jogszabály - hatásköri norma - hatáskör címzettjeként határoz meg

A hatáskör alapozza meg a közjogi jogi személyiséget

A hatásköri norma nem alapozza meg a közjogi jogi személy polgári jogi jogalanyiságát, de a közjogi jogi személy

- rendelkezhet polgárjogi jogi személyiséggel is (a hatásköri felhatalmazás a magánjogi viszonyokba való részvételre nem jogosít)
- rendelkezik polgári jogi személyiséggel, ha a magánjog szerint (Ptk.) jogi személy vagy külön jogszabály így rendelkezik (jogállás)

A közjogi jogi személy

A közjogi személyek jogállása

- speciális jogi szabályozás állapítja meg

1. Az állam: a polgári jogi jogviszonyokban jogi személyként vesz részt, amelyet *az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képvisel* - Ptk. 3:405 § (2) bek. → **a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter** – 94/2018. (V. 22.) Kormányrendelet. 144. § 1.

2. Egyes állami szervek: a polgári jogi jogalanyiságuk elválik az állam polgári jogi jogalanyiságától.

A közjogi jogi személy

2. Egyes közigazgatási szervek polgári jogi jogalanyisága:

2.1 Költségvetési szerv.

- Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) szerint *„jogszabályban vagy alapító okiratban meghatározott közfeladat ellátására létrejött **jogi személy**”* - Áht. 7. § (1) bek.
- Minden közigazgatási szerv, amely költségvetési szerv, egyúttal polgárjogi jogi személyiséggel is rendelkezik, de nem minden közigazgatási szerv költségvetési szerv → 2.2

2.2 Egyéb: külön – általában az adott szervet létrehozó - jogszabály rendelkezhet arról, hogy egy szerv polgárjogi jogi személy. - Pl. Möt. 41. § (1) bek.: *„A helyi önkormányzat jogi személy, ...”*

A közjogi jogi személy

A közjogi személyek jogi személyiségének sajátosságai:

1. Más jogalanyok jogi helyzetét érintő döntéseket hozhat, ami lehet
 - Jogalkotás: ex lege jogokat és kötelezettségeket keletkeztet
 - Jogalkalmazás (jogszolgáltatás): egyedi döntések

Tipikusan:

- Jogalkotás: törvényhozó hatalom
- Jogalkalmazás: bíróságok
- Jogalkotás és jogalkalmazás: közigazgatás

A közjogi jogi személy

A közjogi személyek jogi személyiségének sajátosságai:

2. A közjogi jogosultságok egyben kötelezettségek, amit

3. Mindig jogszabály állapít meg

4. A közjogi jogi személyek jogosultságainak és kötelezettségeinek érvényesítéséhez nem szükséges további jogszolgáltatás (jogalkalmazás)

5. Kivételesen a magánjog alanyai (magánszervezetek) is válhatnak a közjogi jogosultságok alanyaivá (pl. egyesület, alapítvány, Gt.-ok)

A közjogi jogi személy

A közjogi személyek jogi személyiségének sajátosságai:

6. Magánjogi jogképességük korlátozott

- (pl. szerződési szabadság, gazdasági tevékenység kizárólag a jogszabály által meghatározott feladataik ellátásának alárendelten)
- jogaikat csak az államháztartási törvényben meghatározottak szerint, illetve a költségvetési eszközeiket illetően gyakorolhatják, de a polgári jogi jogviszonyból fakadó kötelezettsége költségvetési fedezet hiányában is terheli
- korlátozott tulajdonjog - az állami vagyonról és a nemzeti vagyonról szóló törvények

7. Eljárási képeség: perképesek

Az állam, mint jogalany

Az állam jogalanyisága - Az állam jogalany: jogai és kötelezettségei vannak.

Az állam jogalanyiságának sajátosságai:

- Az állam jogalanyisága a főhatalomból vezethető le.
- Az állam döntéseket hoz, amelyekkel meghatározza más jogalanyok jogait és kötelezettségeit és képes ezeket a döntéseket érvényesíteni, kikényszeríteni.

Az állami döntések:

1. Általános magatartási szabályok (jogalkotás)
2. Egyedi parancsok (jogalkalmazás)

- Egyoldalú döntések: az állam más jogalanyok létezéséről vagy megszűnéséről dönthet.
- Minden más jogalany számára meghatároz jogokat és kötelezettségeket, miközben meghatározza a saját maga jogait és kötelezettségeit és a saját maga jogalanyiságát hozza létre.

Az állam, mint jogalany

Az állam jogalanyisága

- Megjelenhet külső és belső viszonylatban.
- Külső viszonylatban egységes.
- Belső viszonylatban különböző állami szervek jelenítik meg = az egyes állami szervek jogalanyisága (hatáskör, hatáskört gyakorló állami szerv, mögötte az állam egységes jogalanyként) - egy konkrét állami feladatot mindig egy hatásköri felhatalmazással bíró állami szerv jogosult ellátni az állami szervek közötti munkamegosztás eredményeképpen.

A hatáskör

Az állami szervek hatásköre

- Szakmai munkamegosztás
- Feladat – feladatkör – hatáskör
- A hatáskörök megosztása - hatásköri rendszer (jogszabályok)
- Hatásköri vita - hatásköri összeütközés
- Negatív hatásköri vita
- A közigazgatási hatóságok közötti hatásköri összeütközése: Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság
- Hatásköri összeütközés nem közigazgatási szervek között: Alkotmánybíróság

A hatáskör

Hatásköri rendszer a közigazgatásban

- szakmai alapon osztott = igazgatási ágazatok
- különös hatáskör - általános hatáskör
- az ágazat hatásköri szintekre tagozódik: vertikális hatáskörmegosztás - horizontális hatáskörmegosztás: több, különböző ágazathoz tartozó szerv
- Illetékesség – „területi hatáskör”
- hatáskörátruházás tilalma
- hatásköri jogutódlás – jogszabály rendezi, nem a polgári jog szabályai szerint

vége